

Реалізація ринку приватних детективних послуг в Україні

Михайло Сушков

*студент групи ПР/ПДД-22м спеціальності «081 Право»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: misha_sushkov_01@ukr.net*

Анатолій Француз

*Герой України, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України, Завідувач кафедри,
державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: Anatoliyjf@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-2861-1252*

Приватна детективна діяльність є професійною діяльністю, яку здійснюють незалежні детективні агентства або самостійні детективи. Основне завдання приватних детективів полягає у збиранні інформації, вирішенні юридичних питань чи виконанні конкретних завдань на замовлення клієнтів. Головна перевага звернення до детективного агентства - конфіденційність. До приватного детектива звертаються в тих випадках, коли не хочуть, щоб про проблеми не дізнався хтось сторонній [1].

Незважаючи на те, що розслідування велися ще в стародавні шумерські часи, фактичне народження агенції приватних розслідувань відбулося зовсім нещодавно - у 18 столітті, переважно у Франції, США, та Великобританії. Передувало їм те що детективні агентства виникли у період, коли система поліцейських органів ще тільки формувалася та їх кількість була занадто малою.

На разі в значній кількості країн існує закон який би регулював приватну детективну діяльність. Тим часом в Україні подібного закону і досі немає хоча вже прийнято десятки спроб на протязі років аби закріпити дану діяльність. На разі на це ніби то претендує законопроект №3010 який тим не менш має певні прогалини такі як відсутність доступу до баз даних, якими володіють правоохоронні органи, не закріплення правового статусу інформації, яку добуватимуть приватні детективи, право здійснювати фотозйомку, відео- та аудіо запис лише за письмовою згодою власників цих приміщень що нівелює саму ідею приватної детективної діяльності, відсутність права на володіння травматичною зброєю та інше.

Тим не менш перші детективні агентства та перші приватні детективи в Україні функціонували та функціонують і досі надаючи свої послуги.

Хоча приватна детективна діяльність в Україні і досі законодавчо не закріплена але наприклад ще в 2010 році у КВЕД України був введений такий розділ – “Проведення розслідувань”, який і включає в себе «діяльність з розслідувань та діяльність детективів», а також «будь-яку діяльність приватних детективів, не залежно від типу клієнта або цілей розслідування» (код 80.30) [2]. Тобто, діяльність приватних детективів в Україні за умови, що вони дотримуються вимог законодавства, зареєстрували свою підприємницьку діяльність та

сплачують податки - легальна і не суперечить чинному законодавству [3].

Загалом, приватні детективи окрім власне КВЕД-у користуються ще й не гласним правилом яке звучить як «що не заборонено законами - то дозволено». Приватний детектив який використовує приховані та заборонені засоби стеження, вважається злочинцем і заслуговує на покарання згідно законів України.

Приватні детективи та приватні детективні агентства занурені в таємницю та загорнуті конфіденційністю, буває важко мати справу з точки зору знання того, що їм дозволено робити за законом, а що може виходити за рамки їхніх правових обмежень.

Якщо ми з вами звернемося до мережі інтернет то побачимо десятки (а то й сотні) оголошень з різних містечок нашої країни що до надання послуг приватної детективної діяльності. І чого серед цих послуг тільки нема: питання подружньої зради, питання пов'язані зі слідкуванням, пошук людей, як наприклад старих знайомих яких ви давно не бачили чи пошуки людей які вже давно зникли, збір інформації про фізичних, юридичних осіб, об'єкти, інформація про ділових партнерів або ж конкурентів, номери телефонів або ж адреса реєстрації під час яких приватний детектив може звертатися до питань, вирішення проблем з неповнолітніми або ж виявлення прихованого спостереження, список можна ще довго продовжувати...

Нажаль навіть на думку знавців цієї професії велика кількість подібних приватних детективів або осіб які так себе називають пропонують послуги які завідомо можуть порушувати межі закону на що ведуться їх клієнти. Навички приватного детектива в першу чергу повинні базуватися на правдивості, лояльності та старанності у проведенні розслідувань. Чесне дотримання умов завдання яке ставиться перед детективами у його роботі а також максимальне дотримання усіх законів – це цінність, яка повинна відображатися в кожній справі до якої вони беруться.

Приватний детектив під час здійснення своєї діяльності також може співпрацювати з правоохоронними органами аби спільними зусиллями запобігти новим правопорушенням та затримати правопорушника. Такі випадки вже неодноразово призводили до вдалої співпраці будь то затримання вбивць чи педофілів. Однак найчастіше люди звертаються саме до приватних детективів тоді, коли прагнуть уникнути спілкування з державними структурами через недовіру, страх або інших причин.

Нормативно-правове закріплення правового статусу приватних детективів і приватних детективних агентств виконувало би допоміжну функцію у межах спільної діяльності із правоохоронними органами, а також сприяло розвитку нового стратегічного напрямку спеціально-кримінологічного запобігання. Розширення переліку суб'єктів запобігання кримінально протиправним діям надасть можливість перерозподілити як обов'язки та функції, так і пріоритети у вирішенні першочергових завдань щодо зниження злочинності в країні [4].

Якщо ж звернутися до міжнародного досвіду з приводу регулювання приватної детективної діяльності тут буде корисний досвід:

США – де для зайняття приватною детективною діяльністю необхідно закріпити свої знання профільною освітою та отриманням ліцензії яка діє тільки в межах одного штату. Можливості які надаються приватним детективам поділяються на класи А чи С. А от клас В присвоюється тільки охоронцям. Для детективів класу А доступне лише збирання інформації в той час як для класу С доступне проведення розслідувань та надання охоронних послуг а також право носити зброю. Обом класам також надані права проводити обшуки та арешти, затримувати осіб що підозрюються у вчиненні злочину а також передавати їх до руки правоохоронних органів [5].

Латвія ж надає можливість приватним детективам здійснювати: опитування громадян з приховуванням своєї особи, деталізоване опитування громадянина за його згодою, приймати від нього письмові пояснення щодо фактів та обставин справи, з дозволу власника або законного володільця оглядати загальнодоступні місця, будівлі, споруди, приміщення, обладнання, предмети і документи; здійснювати відкрите або приховане (негласне) спостереження та стеження за особами, речами та їх переміщеннями; відкрите або приховане спостереження за особами, предметами та їх переміщеннями [6].

Остаточне прийняття і закріплення закону про приватну детективну діяльність в Україні з усіма необхідними змінами і доповненнями дасть змогу легалізувати фактично здійснювану, суспільно визнану та вимогливу приватну детективну діяльність а також розвине її процесуальні форми.

Ключові слова: приватна детективна діяльність.

Список використаних джерел

1. *Приватний детектив. Чим він може допомогти?* URL:<https://kda.in.ua/ua/statti/57-privatnij-detektiv-chim-vin-mozhe-dopomogti> (дата звернення 03.12.2023).
2. *Види економічної діяльності КВЕД.* URL:<https://opendatabot.ua/c/kved/N/80> (дата звернення 03.12.2023).
3. *Пропозиція до співпраці адвокатів і приватних детективів. Нові перспективи.* URL:<http://ktrada-unba.org/?p=2490> (дата звернення 03.12.2023).
4. *Кукуюк О. Приватна детективна діяльність в Україні.* URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/privatna-detektivna-diyalnist-v-ukrayini.html> (дата звернення 03.12.2023).
5. *Зарубіжний досвід здійснення приватної детективної діяльності.* URL:<https://resonance.ua/zarubizhniy-dosvid-zdiysnennya-privatnoy-detektivnoy-diyalnosti/> (дата звернення 03.12.2023).
6. *«Детективний Акт» Латвії від 01.11.2001.* URL: <https://likumi.lv/ta/id/26311-detektivdarbibas-likums> (дата звернення 03.12.2023).